

Bozarslan, B. ve Batu, E. S. (2014). Özel anaokullarında çalışan eğitimcilerin okulöncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 86-108.

Geliş Tarihi: 22/01/2014

Kabul Tarihi: 19/06/2014

ÖZEL ANAOKULLARINDA ÇALIŞAN EĞİTİCİLERİN OKULÖNCESİ DÖNEMDE KAYNAŞTIRMA İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ*

Bahar BOZARSLAN**

E. Sema BATU***

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, özel anaokullarında çalışan eğitimcilerin okulöncesi dönemde kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırma gönüllü olarak katılan 26 eğitici ile yürütülmüştür. Bu amaçla, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Betimsel olarak analiz edilen bulgular niceliksel olarak sunulmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda, anaokullarında çalışan eğitimciler özel gereksinimli çocuklarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle, kaynaştırma eğitimine sıcak bakmayan öğretmenler, her fırsatta konuyla ilgili bilgiye ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, çeşitli önerilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. En önemli öneri, kaynaştırma uygulamasının yürütüldüğü okullarda öğretmenlerin, okul yönetiminin, okul personelinin, kaynaştırma öğrencisinin ailesinin, normal gelişim gösteren öğrencilerin ve anne babalarının özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik olarak bilgilendirilmeleri yönündedir.

Anahtar Sözcükler: Okulöncesi eğitim, kaynaştırma, eğitici görüşleri

EXAMINING THE OPINIONS OF TEACHERS WORKING IN PRIVATE PRESCHOOLS ABOUT INCLUSION

ABSTRACT

The purpose of the present study was to examine the opinions of teachers who were working in private preschools about inclusion. The study was conducted with 26 volunteer teachers. Semi-structured interviews were conducted with the participants and the data were analyzed descriptively.

The results of the study revealed that, teachers did not have sufficient information about children with special needs. Especially teachers who had negative thoughts about inclusion mentioned their needs regarding the information about children with special needs. Results gathered from the study derived some suggestions. One of the most important suggestions is about providing sufficient information about children with special needs and inclusion to the regular education teachers, school administrators, school personnel, parents of children with special needs and normally developing children.

Key Words: Preschool education, inclusion, teacher opinions.

* Makale birinci yazarın Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak tamamladığı yüksek lisans tezinin bir ürünüdür.

** Özel Eğitim Uzmanı, Anadolu Otizm Vakfı, e-posta: bbozarslan@hotmail.com

*** Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, e-posta: esbatu@anadolu.edu.tr

1.GİRİŞ

Gerek okulöncesi dönemde gerekse ilköğretim döneminde kaynaştırma, özel gereksinimli bireyler için var olan eğitim fırsatlarından biri olarak düşünülmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği ilkesi göz önüne alındığında, özel gereksinimli çocukların, normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte kaynaştırma uygulamasından yararlanmaları günümüzde yasalarla da desteklenmektedir (MEB, 2010).

Erken çocukluk dönemi çocukların anne-babalarından, okulöncesi eğitim kurumlarından, arkadaşlarından ve çevrelerinden birçok beceriyi öğrenerek eğitimin daha sonraki basamakları için gerekli altyapıyı oluşturdukları dönem olarak tanımlanmaktadır (Kanık, 1993). Doğum öncesi aylar ve bunları izleyen doğum sonrası 0-6 yaşlar, insan hayatının temelini oluşturmaktadır. Birey, öğrenmelerinin önemli bir bölümünü bu dönemde gerçekleştirir. Eğer erken dönemde gerekli ortam ve fırsatlar yaratılarak gelişimin tüm alanları desteklenemezse yaşamın diğer dönemlerinde eksikliklerin giderilmesi oldukça güç, hatta olanaksızdır. Bu dönemde çocuğa sağlanacak yaşantıların türü ve kalitesi, çevresindeki yetişkinlerin ona verebileceği fırsatların zenginliğine bağlıdır.

Söz konusu özel gereksinimli çocuklar olduğunda durum daha da önem kazanmaktadır. Özel gereksinimli çocukların tanı alır almaz eğitime başlamaları daha ileriki yıllarda yaşlılarıyla aralarında oluşabilecek farkları azaltabilecektir (Heward, 1996; Kroth ve Edge, 1997). Yaşamın ilk yıllarındaki öğrenme yaşantılarının, normal gelişim gösteren çocuklar için olduğu kadar özel gereksinimli çocuklar için de önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Benzer şekilde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (2009) 29. maddesinde “(1) 37-72 ay arasındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okulöncesi eğitimi zorunludur. Ancak, bireylerin gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak okulöncesi eğitim dönemi süresi bir yıl daha uzatılabilir. (2) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin okulöncesi eğitimlerini, öncelikle okulöncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma uygulamaları kapsamında sürdürmeleri esastır. Ancak, bu bireyler için okulöncesi özel eğitim okulu/kurumu ve özel eğitim sınıfları da açılabilir.” hükmü yer almaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin kaynaştırma uygulamalarına alınması için en uygun zaman okulöncesi dönemdir. Ülkemizde okulöncesi eğitim programları normal gelişim gösteren çocuklar göz önüne alınarak hazırlanmakla birlikte, çocukların kendilerine özgü yetenek ve becerileri dikkate alındığında, özel gereksinimli çocuklar için de rahatlıkla kullanılabilen ifade edilmektedir (I. Özürlüler Şurası, 1999). Okulöncesi dönemde kaynaştırma uygulamaları sonucu, normal gelişim gösteren çocukta olduğu gibi özel gereksinimli çocuklarda da gelişim hızlanmakta ve ikincil yetersizlikler önlenmektedir. Ayrıca, özel gereksinimli çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklarla aynı ortamda olduklarında moral kazanmakta ve akranlarından pek çok davranışı öğrenebilmektedirler (Cagran ve Schmidt, 2011; Eripek, 2003). Gerçekte özel gereksinimli bireyler yaşamlarının her döneminde normal gelişim gösteren bireylerle kaynaştırılabilirler, ancak, okulöncesi dönem büyük önem taşımaktadır. Özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren akranlarından daha çok okulöncesi eğitim fırsatına ihtiyacı vardır (Ataman, 1997; Bıyıklı, 1988). Bu çocuklarla ne kadar erken dönemde çalışılmaya başlanırsa, alınacak sonuç, daha ileriki yaşlarda başlanılan kaynaştırma eğitiminden alınacak sonuçlara oranla daha olumlu olacaktır. Çünkü

çocuğun; akranlarıyla bir arada olması, sosyal gelişimin yanında diğer alanlarda da birçok beceri kazanmasına yardımcı olacaktır (Batu, Çolak ve Odluyurt, 2012).

Özel gereksinimli çocukların normal eğitim sınıflarına sağlıklı olarak kaynaştırılması, bu çocukların öğretmenleri, okul çalışanları, yöneticileri, ebeveynleri için uzun ve planlı bir süreci gerektirmektedir. Başarılı kaynaştırma uygulamaları için koşullar dikkatle incelenmelidir. Kaynakların ve içeriğin özel gereksinimli çocuklara uygun hazırlanması gerekmektedir, bu şekilde özel gereksinimli çocukların okulöncesi ortamlarda başarılı olmaları mümkün olabilecektir (Ataman, 1997; Özen, Ergenekon, Ülke Kürkçüoğlu ve Genç, 2013).

Kaynaştırma programları, ancak sistemli bir şekilde planlandıklarında başarılı olacaktır. Bu başarıyı yakalayabilmek için eğitim programlarının yapılandırılması, konu ile ilgili yeterli araştırmanın yapılması, fiziksel ortamın düzenlenmesi, bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin deneyimleri, konuya yaklaşımları, özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin olumlu tutum içinde olmaları da başarıyı belirleyen önemli etkenlerdir (Barrafato, 1998; Batu, Çolak ve Odluyurt, 2012).

Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarında kendilerini yeterli görmeleri, dolayısıyla kaynaştırmayı başarıyla gerçekleştirmeleri ile kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğretmenlerin özel gereksinimli çocuk ve kaynaştırma uygulaması hakkında bilgi sahibi olmaları ile kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırma, bilgi sahibi olmanın, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasıyla ilgili olarak istekli ve başarılı olması üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermiştir (Diken ve Sucuoğlu, 1999). Yine başka bir çalışmada Cagran ve Schmidt (2011) Slovenya'daki okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumlarını incelemişler ve öğretmenlerin tutumlarının bilgi düzeyleri, deneyim süreleri, sınıflarına yerleştirilecek özel gereksinimli öğrencinin yetersizlik türü ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Kaynaştırma sınıfı öğretmeni olacak öğretmenlerin, sınıflarında kaynaştırma yapmaya istekli ve özel gereksinimli öğrenciyi kabul edici bir tutum içinde olmaları kaynaştırma uygulamasının başarısını artıracaktır. Ancak ne yazık ki yapılan pek çok araştırma, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin olumsuz tutumlar içinde olduklarını göstermektedir (Boer, Pijl ve Minnaert, 2011; Hudson, Graham ve Warner, 1986; Reisberg ve Wolf, 1986, vb.).

Türkiye'de de sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını inceleyen çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının genellikle olumsuz olduğu görülmektedir (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Metin ve Çakmak, 1998; Uysal, 2003). Ancak, buna karşılık, kaynaştırma konusundaki bilgilendirme çalışmalarının sınıf öğretmenlerinin tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği de çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (örn., Gözün ve Yıkmış, 2004). Yapılan çalışmalarda, kaynaştırma ortamlarında görev yapan normal sınıf öğretmenlerine destek hizmet sağlanmadığı ve bu öğretmenlerin kaynaştırma uygulaması için uygulama öncesinde hazırlanmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik hazırlanmamaları ve yeterli donanımına sahip olmamaları olumsuz tutumları beraberinde getirmekte ve kaynaştırma programlarının başarıyla uygulanmasını güçleştirmektedir (Batu, 2000; Kayaoğlu, 1999).

Alanyazında, okulöncesi dönemde kaynaştırma ile ilgili çalışmalarda eğitimci tutumlarına yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte, eğitimci görüşleri ile ilgili çalışmaların çok fazla sayıda olmadığı görülmüştür. Konu ile ilgili gerçekleştirilmiş çalışmalardan örneğin Balaban, Yılmaz ve Yıldıztaş (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırma, okulöncesi dönemde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin okulöncesi öğretmenlerinin görüşlerini incelemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Bolu ve Ankara il merkezinde bulunan 2008-2009 öğretim yılında M.E.B.'na bağlı eğitim kurumlarında görev yapan 45 okulöncesi öğretmeni oluşturmuştur. Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemek için Bilgi Formu ve "Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Tutumlar Ölçeği" kullanılmıştır. Uygulanan ölçekte öğretmenlerin sınıflarındaki kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Benzer şekilde, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarında kendilerini yeterli görmeleri ile kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Sargın ve Sünbül (2002) çalışmalarında, Konya ilinde ilköğretim okullarının anasınıflarında çalışan anasınıfı öğretmenlerinin, okulöncesi eğitim döneminde uygulanan kaynaştırma uygulamasına ve bu uygulama içerisinde yer alan özel gereksinimli çocuklara yönelik tutumları belirlemeyi amaçlamışlardır. Katılımcılara "Kaynaştırmaya Karşı Tutum Ölçeği" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, katılımcıların genel olarak kaynaştırma uygulamasına yönelik olumlu tutum içinde buldukları ancak, özel gereksinimli çocuklara yönelik tutumlarının ise yetersizlik türüne göre farklılaştığı saptanmıştır. Bir diğer araştırmada Varlıer (2004) okulöncesi dönemde öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini yarı-yapılandırılmış görüşmelerle belirlemiştir. Araştırma ilköğretim ve anaokullarında görev yapan okulöncesi öğretmenlerinden kaynaştırma öğrencisi olan 30 öğretmen ile yapılmıştır. Özel gereksinimli öğrencilerin okulöncesi eğitimini kaynaştırma ortamında alıp almamalarına ilişkin olarak, örneklemini oluşturan öğretmenlerin tümünün özel gereksinimli öğrencilerin okulöncesi eğitim alması gerektiği konusunda olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. Kaynaştırmaya ilişkin olumlu görüş belirten öğretmenlerin dahi kaynaştırmaya ilişkin "sınıf ve davranış kontrolünde güçlük yaşanması, öğretmenin özel gereksinimli öğrenciler konusunda bilgisiz ve deneyimsiz olması, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrenciyi kabullenememeleri ve özel gereksinimli öğrenci ile diğer öğrencilerin iletişim kuramaması" gibi pek çok sorun yaşadıkları da bulgular arasındadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin konuyla ilgili bilgilendirilmeye gereksinim duydukları ve kaynaştırmanın hem özel gereksinimli öğrenci hem de normal gelişim gösteren öğrenci için olumlu katkı sağladığına inandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Bir başka çalışmada ise Özyayın ve Çolak (2011) sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmuş okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla dokuz okulöncesi öğretmeniyle odak-grup görüşmesi gerçekleştirmişlerdir. 45 dakika süren görüşmeden elde edilen yazılı ve sözlü veriler tümevarım analizi yoluyla analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular arasında en ön plana çıkanlar katılımcıların kaynaştırma uygulamalarında ailelerden destek alamadıkları, okul yöneticilerinden destek görmedikleri ve sınıf mevcudlarının kalabalıklığı nedeniyle kaynaştırma uygulamalarının başarılı olamadığı yönündedir.

Özdemir ve Ahmetoğlu (2012) da okulöncesi öğretmenlerinin yaşları ve mesleki deneyimleri açısından kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Çalışmada 62 okulöncesi öğretmeni ile bireysel olarak biraraya gelerek ‘‘Okulöncesi Eğitimde Entegrasyona Karşı Tutum Ölçeği’’ni (Özbaba, 2000) doldurmaları istenmiştir. ‘‘Tamamen katılıyorum’’dan ‘‘kesinlikle katılmıyorum’’a kadar beşli Likert tipi olan ölçekte öğretmenlerin yaş ve mesleki deneyim sürelerinin artmasının kaynaştırmaya karşı tutumlarında olumsuz etki yaptığını ortaya konmuştur.

Türkiye’de okulöncesi dönemde özel gereksinimli çocukların kaynaştırılmalarına ilişkin eğitici görüş ve tutumları konusunda yapılan araştırmaların son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Sınırlı sayıda yapılan araştırmalar, eğiticilerin görüş ve tutumları konusunda bazı ipuçları verdiği kadar, Türkiye’de ‘‘kaynaştırma’’ kavramının nasıl algılandığını ve uygulandığı konusunda önemli sonuçlar da vermektedir. Ancak alanyazın taramasında, sadece özel anaokullarında çalışan eğiticilerin konuyla ilgili görüşlerinin alındığını herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Buradan yola çıkılarak planlanan bu araştırmanın amacı, Eskişehir ilinde özel anaokullarında bulunan eğiticilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Eğiticilerin özel gereksinimli çocuk ve özel eğitim konusundaki düşünceleri nelerdir?
- Eğiticilerin okul öncesi dönemde kaynaştırma konusundaki düşünceleri nelerdir?
- Eğiticilerin kaynaştırmanın yararları konusundaki düşünceleri nelerdir?
- Eğiticilerin başarılı bir kaynaştırma için ihtiyaç duyduğu destek hizmetler nelerdir?

2.YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın deseni, katılımcıları, veri toplama aracının hazırlanması ve uygulanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler aktarılacaktır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Eskişehir ilinde, özel anaokullarındaki eğiticilerin okulöncesi dönemde kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, betimsel olarak planlanan bu çalışma nitel veri toplama tekniklerinden yarı-yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler betimsel olarak analiz edilmiştir.

2.2. Katılımcılar

Araştırma, 2009-2010 öğretim yılında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ve eğiticileri araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden tüm Özel Anaokullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını özel anaokulunda görev yapan meslek lisesi ve üniversite mezunu eğiticiler oluştırmaktadır. Görüşmeye katılan eğiticilerden 22’sinin daha önceki yıllarda özel gereksinimli öğrencisi olmuş, dört eğitici ise daha önce hiç özel gereksinimli öğrenci ile çalışmamıştır. Ayrıca, görüşme yapılan 26 katılımcının 17’si özel eğitimle ilgili ders aldığını, dokuz katılımcı ise almadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, katılımcılardan

17'si çalıştıkları sınıfta özel gereksinimli öğrencisi olmadığını belirtmiştir. Katılımcılar, daha önceki yıllarda ve şu anda çalıştıkları özel gereksinimli öğrencinin yetersizlik türünü otizm, down sendromu, konuşma engeli ve işitme engeli olarak belirtmişlerdir.

2.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Uygulanması

Bu araştırmada, verilerin toplanması yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, araştırmacılar tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir. Araştırmada katılımcılara sorulacak soruların belirlenmesi amacıyla, Türkiye'de yayınlanan "kaynaştırma" konulu kaynaklar incelenmiş ve görüşmede kullanılacak sorular, araştırmacılar tarafından bu kaynaklar rehber alınarak belirlenmiştir. Bu aşamada 17 soru belirlenmiştir. Hazırlanan sorular özel eğitim alanında, biri yüksek lisans derecesine sahip öğretmenlik yapan, diğeri doktora derecesine sahip akademisyen olarak çalışan iki uzman tarafından gözden geçirilerek soruların kontrol ve düzeltilmeleri yapılmıştır. Yapılan önerilerde soruların sayısında ya da içeriğinde bir değişiklikte bulunulmamış, ancak soruların soruluş sırasında değişiklik önerisi gelmiştir. Bu öneriler doğrultusunda, görüşme formundaki soruların sıralamasında değişiklikler yapılmış ve görüşme formuna son hali verilmiştir.

Araştırma verileri, 29.05 - 12.08.2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmeler yoluyla birinci araştırmacı tarafından toplanmıştır. Birinci araştırmacı, araştırmanın amacına uygun olarak, hazırlanmış olan soruları katılımcılara yöneltilmiş ve yanıtları ses kayıt cihazına kayıt etmiştir. Görüşmeler katılımcılarla yapılan ön görüşmeler doğrultusunda, kendilerine uygun olan yer ve zamanlarda gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri niceliksel olarak analiz edilmiştir. Birinci araştırmacı, hazırlanmış olan görüşme kılavuzuna uygun olarak her katılımcıyla bireysel görüşmelerini tamamlamıştır. Görüşmelerin tamamlanmasından sonra kayıtların kâğıda dökümü işlemine geçilmiştir. Her bir görüşme, hiçbir değişiklik yapılmadan aynen kâğıda dökülmüştür. Yazılı hale getirilen görüşmelerin tamamı tek tek okunarak değerlendirilmiştir. Yapılan bu değerlendirme sonucunda, her bir soru maddesinin altında yer alabilecek yanıt kategorilerinin yazılı olduğu "Görüşme Kodlama Anahtarı" oluşturulmuştur. Görüşme kodlama anahtarında yer alan kategorilerin uygunluğunun belirlenmesi amacıyla, görüşmelerin dökümünün yapıldığı görüşme formlarından 1/3'i (9) yansız atama yoluyla seçilmiştir. Seçilen görüşmeler birinci araştırmacı ve alandan bir uzman tarafından birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme, görüşülen eğitimcinin görüşlerine uygun bulunan kategorilerin görüşme kodlama anahtarına işaretlenmesi şeklinde yapılmıştır. İki araştırmacının yaptığı bu işaretleme tutarlılığını belirlemek amacıyla, işaretleme yapıldığı görüşme kodlama anahtarları her bir sorunun cevabı tek tek ele alınarak karşılaştırılmıştır. Bu çalışma sonucunda bazı görüşme sorularının yanıt şıklarına yeni maddeler eklenmiş, bazı sorulardan maddeler çıkarılmıştır. Böylece, görüşme kodlama anahtarına son şekli verilmiştir.

Kodlayıcılar arası güvenilirliğin belirlenebilmesi amacıyla, uzman ve araştırmacının birbirinden bağımsız olarak doldurdukları görüşme kodlama anahtarları arasındaki tutarlılık incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmanın güvenilirlik hesaplaması, Uyuşum Yüzdesi Formülü kullanılarak yapılmıştır: Görüş Birliği/ Görüş

Birliği + Görüş Ayrılığı x100. Değerlendiriciler arasındaki güvenilirliğin %71 ile %100 arasında değiştiği ve güvenilirlik ortalamasının %87.28 olduğu belirlenmiştir.

3.BULGULAR

Bu bölümde, görüşme yapılan eğiticilerden elde edilen bilgilerden oluşan araştırma bulguları yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen veriler araştırmanın soruları doğrultusunda dört temada gruplanmıştır. Bu temalar şöyle sıralanmaktadır:

1. Eğiticilerin özel gereksinimli çocuk ve özel eğitim konusundaki düşünceleri
2. Eğiticilerin okulöncesi dönemde kaynaştırma konusundaki düşünceleri
3. Eğiticilerin kaynaştırmanın yararları konusundaki düşünceleri
4. Eğiticilerin başarılı bir kaynaştırma için ihtiyaç duyduğu destek hizmetler

3.1. Eğiticilerin Özel Gereksinimli Çocuk Ve Özel Eğitim Konusundaki Düşünceleri

Bu başlık altında özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasındaki farklılıklar, benzerlikler, özel gereksinimli öğrencinin normal gelişim gösteren öğrenciler arasına yerleştirilebilmesi için sahip olması gereken becerilerle ilgili bulgular yer almaktadır.

3.1.1. “Özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasında ne tür farklılıklar vardır?” sorusuna ilişkin bulgular

Katılımcılara “Özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasında ne tür farklılıklar vardır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Özel Gereksinimli Öğrenci İle Normal Gelişim Gösteren Öğrenci Arasındaki Farklılıklar

Yanıtlar	f
(a) Yetersizliği olan çocuğa bireyselleştirerek anlatmak gerekiyor (özen göstermek, seviyesine uygun anlatmak, daha çok uğraşmak)	16
(b) Kendini ifade etmede, derdini anlatmada farklılığı var	9
(c) Özgüven eksikliği var (içine kapanık, kendini kabullendirmede, arkadaşlarıyla oynamada problem yaşıyor, köşeye çekiliyor, sınıftan kopuk)	8
(d) Engeline göre farklılıklar var (dikkat süresi ve öğretim süresi farklı)	8
(e) Davranış problemleri daha fazla ve farklı (takıntılı davranışlar, masaya oturmak, dersin akışında yaşanan sorunlar)	5
(f) Gereksinimleri ve ilgi alanları farklı	4
(g) Diğer	4

Tablo 1’de görüldüğu gibi, görüşme yapılan 16 eğitici “yetersizliği olan çocuklara bireyselleştirerek anlatmak gerekiyor” başlığında çocuğa özen göstermek, onun seviyesine uygun anlatmak, öğretim ve davranış açısından daha çok uğraşmak gerektiğini belirtmişlerdir. Eğiticilerin dokuzu ise, özel gereksinimli öğrencinin kendini ifade etmede ve derdini anlatmada normal gelişim gösteren akranlarından farklılaştığını ifade ederken, “özgüven eksikliği var” diyen sekiz katılımcı bunu; içine kapanıklık, kendini kabullendirme, arkadaşlarıyla oynamada problem yaşama şeklinde detaylandırmıştır.

3.1.2 “Özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasında ne tür benzerlikler vardır?” sorusuna ilişkin bulgular

Katılımcılara “Özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasında ne tür benzerlikler vardır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2.

Özel Gereksinimli Öğrenci İle Normal Gelişim Gösteren Öğrenci Arasındaki Benzerlikler

Yanıtlar	f
(a) İki de çocuk, ilgi ve sevgi beklerler	16
(b) Oyun oynamak ve grupta kabul edilmek isterler	4
(c) Yemek yemede benziyorlar	3
(d) Paylaşmak ikisi için de zor	3
(e) ikisi de okula başladığında kendini, isteklerini ifade etmede problem yaşıyor	2
(f) İki de yaramazlık yapar	1
(g) Diğer	4

Tablo 2 incelendiğinde, görüşme yapılan katılımcılardan 16’sı “iki de çocuk, ilgi ve sevgi bekliyorlar” şeklinde görüş bildirmiştir. Dört katılımcı “oyun oynamak ve grupta kabul edilmek isterler” şeklinde, üç eğitici “yemek yemede benzerler” şeklinde fikir beyan etmişlerdir.

3.1.3 “Özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim sınıfına yerleştirilebilmesi için sahip olması gereken beceriler nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular

Tablo 3’te katılımcılara sorulan “Özel gereksinimli öğrencinin normal sınıfa yerleştirilebilmesi için sahip olması gereken beceriler nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları yer almaktadır.

Tablo 3.

Özel Gereksinimli Öğrencinin Normal Sınıfa Yerleştirilebilmesi İçin Sahip Olması Gereken Beceriler

Yanıtlar	f
(a) Dil gelişiminin olması (kendini işaretle de olsa ifade etmesi, diğer çocuklarla iletişim olması)	12
(b) Tuvalet eğitimini almış olması	7
(c) Sosyal beceri ve özbakım becerisi olması	7
(d) El becerilerine sahip olması	6
(e) Sahip olması gereken herhangi bir beceri yok	4
(f) Öğretilebilir	3
(g) Arkadaşlarına zarar vermemesi	2
(h) Dikkat süresinin en az 10 dk. olması ve öğretmenini dinlemesi	1
(i) Diğer	1

Tablo 3’e bakıldığında katılımcılardan 12’si iletişim için dil gelişiminin olmasını önemsemiş ve işaretlemiş de olsa kendini ifade edebilmesi ve diğer çocuklarla da iletişim kurabilmesinin gerekliliğinden söz etmiştir. Yedi eğitici sosyal ve özbakım becerisinin gelişmiş olması, yedi eğitici de mutlaka tuvalet eğitimini kazanmış olması gerektiğini vurgulamıştır.

3. 2. Eğiticilerin Okulöncesi Dönemde Kaynaştırma Konusundaki Düşünceleri

Bu başlık altında, kaynaştırılabilecek yetersizlik türü, kaynaştırmadaki en önemli sorun, özel gereksinimli öğrencilerin ailelerinin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerinin kaynaştırma ile ilgili görüşleri ve özel gereksinimli öğrencinin okulöncesi eğitim alma durumuyla ilgili görüşler yer almaktadır.

3. 2.1. “Sizce hangi öğrenciler kaynaştırılmalıdır?” sorusuna ilişkin bulgular

Tablo 4’te katılımcılara sorulan “Sizce hangi öğrenciler kaynaştırılmalıdır?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.

Kaynaştırılması Uygun Olan Öğrenciler

Yanıtlar	f
(a) Bütün çocuklar kaynaştırılmalıdır	9
(b) Eğitilebilir çocuklar kaynaştırılmalıdır	8
(c) Zihin engelli, otistik, down sendromlu çocuklar kaynaştırılmalıdır	5
(d) Çevresindekilere ve arkadaşlarına zarar vermeyecek çocuklar kaynaştırılmalıdır	4
(e) Özgüveni olmayan (paylaşmayı bilmeyen, içine kapanık, tek başına oynayan) çocuklar kaynaştırılmalıdır	4
(f) Bedensel engelliler kaynaştırılmalıdır	4
(g) Öğretililebilir öğrenciler kaynaştırılmalıdır	3
(h) RAM’den kaynaştırma eğitimi alabilir tanısı alan çocuklar kaynaştırılmalıdır	3
(i) Diğer	2

Araştırmadaki dokuz katılımcı tüm yetersizlik gruplarının kaynaştırılması gerektiği konusunda görüş bildirmiştir. Sekiz kişi “eğitilebilir çocuklar kaynaştırılmalıdır” şeklinde açıklama yapmıştır. Beş katılımcı “zihin yetersizliği olan, otistik, Down sendromlu çocuklar kaynaştırılmalıdır” şeklinde fikir beyan ederlerken, dört eğitici ise “çevresindekilere ve arkadaşlarına zarar vermeyecek çocuklar kaynaştırılmalıdır” açıklamasını yapmıştır.

3.2.2. “Okulöncesi dönemi düşündüğümüzde kaynaştırmadaki en önemli sorun ne olabilir?” sorusuna ilişkin bulgular

Tablo 5’te katılımcılara sorulan “Okulöncesi dönemi düşündüğümüzde kaynaştırmadaki en önemli sorun ne olabilir?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları yer almaktadır.

Tablo 5. Okulöncesi Dönemde Kaynaştırmadaki En Önemli Sorunlar

Yanıtlar	f
(a) Okul ve eğiticinin duyarlı olmaması (yeterli bilgiyle sahip olmaması)	10
(b) Arkadaşları ile iletişim kuramaması ve arkadaşlarının onu kabullenmemesi	9
(c) Olumsuz anne, baba tutumları	8
(d) Diğer çocukların ailelerinin sorun yaratması	4
(e) Ülkemizde özel gereksinimli öğrencinin eğitimi ile ilgilenilmemesi	2
(f) RAM ve rehabilitasyonun yanlış yönlendirmesi	1
(g) Özel gereksinimli öğrencinin saldırgan davranışlar göstermesi	1
(h) Diğer	4

Tablo 5 incelendiğinde, on katılımcının “okul ve eğiticinin duyarlı olmamasını” ve “yeterli bilgiye sahip olmamasını” en önemli sorun olarak belirttikleri görülmektedir. Dokuz katılımcı için “kaynaştırma öğrencisinin arkadaşlarıyla iletişim kuramamasının en

önemli sorun olduğu ve bu nedenle arkadaşlarının onları kabullenmediğini belirttikleri görülmektedir.

3.2.3 “Özel gereksinimli öğrenci ailelerinin, kaynaştırmayla ilgili duygu ve düşüncelerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular

“Özel gereksinimli öğrenci ailelerinin, kaynaştırmayla ilgili duygu ve düşüncelerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

Özel Gereksinimli Öğrenci Ailelerinin Kaynaştırmayla İlgili Duygu ve Düşüncelerine İlişkin Görüşler

Yanıtlar	f
(a) Kabullenmiyorlar ve bilgi sahibi değiller	10
(b) Duyarlı ve ilgililer kaynaştırmadan mutlu oluyorlar	10
(c) Onların da desteğe ihtiyacı var	8
(d) Duygusal ve hassas bakıyorlar	6
(e) Aileler, öğretmenin çocuklara faydalı olmasını bekliyorlar	4
(f) Bu çocukların üzerine daha fazla düşüyorlar ve çocuklar bunu kullanıyorlar	2
(g) Kendilerinden uzaklaştırmak ve dinlenmek istiyorlar	2
(h) Diğer	1

26 katılımcıdan elde edilen 43 görüşten 10’u “kabullenmiyor” ve “bilgi sahibi değiller” olarak görülmektedir. 10 katılımcıdan alınan diğer bir görüş de önemlidir ve “Duyarlı ve ilgililer kaynaştırmadan mutlu oluyorlar” şeklinde belirtilmiştir. Sekiz katılımcıdan gelen yanıt ise, “onların da desteğe ihtiyacı var” biçimindedir. Altı katılımcı ise “aileler duygusal ve hassas bakıyorlar” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

3.2.4 “Normal gelişim gösteren öğrenci ailelerinin, kaynaştırmayla ilgili duygu ve düşüncelerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular

“Normal gelişim gösteren öğrenci ailelerinin, kaynaştırmayla ilgili duygu ve düşüncelerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Normal Gelişim Gösteren Öğrenci Ailelerinin Kaynaştırmayla İlgili Duygu Ve Düşüncelerine İlişkin Görüşler

Yanıtlar	f
(a) Çocuklarına zarar vereceklerini düşünüyorlar	15
(b) Kabulleniyorlar (olumlu karşılıyorlar)	11
(c) İlk başta biraz tepkili davranıyorlar ama zamanla kabulleniyorlar	7
(d) Engelin seyrini ve aşamalarını soruyorlar ve bilgilenecek istiyorlar	1

Tablo 7’de kendileriyle görüşülen eğitimcilerin çoğunluğunun görüşü iki ayrı grupta toplanmıştır. Bu yanıtlara bakıldığında, 15 eğitimcinin soruyu “çocuklarına zarar vereceklerini düşünüyorlar”, “rahatsızlık duyuyorlar, karşı çıkıyorlar” şekilde yanıtlamış olduğu görülmektedir. Yine aynı çerçevede bakan yedi görüş de “İlk başta biraz tepkili davranıyorlar ama zamanla kabulleniyorlar” şeklinde olmuştur. Diğer bir grup ise “kabulleniyorlar ve olumlu karşılıyorlar, çocukları için doğru bir tecrübe olacağını düşünüyorlar” gibi ifadelerle görüşlerini bildirmişlerdir.

3. 3. Eğiticilerin Kaynaştırmanın Yararları Konusundaki Düşünceleri

Bu başlık altında eğiticilerin özel gereksinimli öğrenciler ve normal gelişim gösteren öğrenciler açısından kaynaştırmadan neler umduklarına ilişkin görüşler yer almaktadır.

3.3.1. “Özel gereksinimli öğrenci açısından kaynaştırmadan ne umuyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan eğiticilere yöneltilen “Özel gereksinimli öğrenci açısından kaynaştırmadan ne umuyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Katılımcıların Özel Gereksinimli Öğrenci Açısından Kaynaştırmadan Beklentileri

Yanıtlar	f
(a) Arkadaşları ile vakit geçirmesi	9
(b) İletişim becerilerinin ilerlemesi, konuşmayı ilerletmesi	9
(c) Özgüven gelişimi (kendi beceri ve yeteneklerinin farkında olması)	9
(d) Paylaşma (arkadaşları ile paylaşma, kendi araçlarını paylaşma)	8
(e) Toplumda kendini kurtaracak hale gelmesi	8
(f) Sıraya girmesi, yemek yemesi	2
(g) Sorumluluk alabilmesi	1
(h) Dikkat süresinin uzaması	1
(i) Diğer	3

Katılımcıların özel gereksinimli öğrenci açısından kaynaştırmadan beklentileri genel olarak incelendiğinde, dokuz eğitici arkadaşları ile vakit geçirmesinin önemini ifade etmişlerdir. Sekiz eğitici paylaşmayı öğrenmelerini önemsemiş ve arkadaşları ile oyuncakları paylaşma konusu üzerinde durmuştur. İletişim becerilerini kazanması ve konuşmayı ilerletmesi diğer dokuz katılımcının görüşü olarak dikkat çekmiştir. Yine aynı sayıda bir başka görüş de özgüven gelişiminin desteklenmesi, kendi beceri ve yeteneklerinin farkında olmasıdır.

3.3.2. “Normal gelişim gösteren öğrenci açısından kaynaştırmadan ne umuyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Tablo 9’da araştırmacının yönelttiği “Normal gelişim gösteren öğrenci açısından kaynaştırmadan ne umuyorsunuz?” sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtlar görülmektedir.

Tablo 9.

Katılımcıların Normal Gelişim Gösteren Öğrenci Açısından Kaynaştırmadan Beklentileri

Yanıtlar	f
(a) Çevremizde farklı insanların da olabileceğini öğreniyorlar	15
(b) Bazılarının yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorlar	9
(c) Kendilerinden farklı çocuklarla iletişim kurmayı öğreniyorlar	9
(d) Psikolojik yönden olumsuz etkileniyorlar	4
(e) Bende mi böyle olacağım diye düşünüyorlar	2
(f) Onunla birlikte olmak istemiyorlar	2
(g) Diğer	3

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, görüşmeye katılan 15 eğitici “çocuklar, çevremizde farklı insanların da olabileceğini öğreniyorlar” derken, dokuz eğitici “kendilerinden farklı çocuklarla iletişim kurmayı öğreniyorlar” şeklinde yanıtlamışlardır.

Dokuz katılımcı ise “çocuklar engelli arkadaşlarının bazılarının yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorlar ve onlara sahip çıkıyorlar” ve “birlikte yönlendirerek oynuyorlar” yanıtını vermişlerdir.

3.4. Eğitimcilerin Başarılı Bir Kaynaştırma İçin İhtiyaç Duyduğu Destek Hizmetler

Bu başlık altında, eğitimcilerin kaynaştırma uygulamaları sırasında gereksinim duyabilecekleri destek özel eğitim hizmetlerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

3.4.1. “Kaynaştırma sırasında gereksinim duyduğunuz durumlarda özel gereksinimli öğrencinin bir özel eğitimciden sınıf içi yardım alması konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Katılımcılara sınıf içi yardım alma konusunda sorulan soruya verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

Gereksinim Duyulduğu Durumlarda Özel Gereksinimli Öğrencinin Bir Özel Eğitimciden Sınıf İçi Yardım Alması Konusundaki Düşünceler

Yanıtlar	f
(a) Çok iyi olur	17
(b) Her zaman değil ama arada girerse iyi olur	5
(c) Sınıf içerisine öğretmenden başkasını sokma taraftarı değilim	4

Tablo 10’da 26 katılımcının çoğu (17) sınıf içi yardımın çok iyi olacağını ve buna çok ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Buna neden olarak sınıfların kalabalıklığını ve sınıflara yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilerin yetersizlik türü ve düzeyini göstermişlerdir. Beş katılımcı da “her zaman değil ama arada girerse iyi olur” şeklinde olumlu görüş bildirirken, dört katılımcı ise “sınıfında öğretmenden başkasının olmasının doğru olmadığı” şeklinde olumsuz görüşlerini bildirmişlerdir.

3.4.2. “Özel gereksinimli öğrencinizin ayrı bir ortamda özel eğitim uzmanından alacağı kaynak oda desteği konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Destek özel eğitim hizmetlerinden kaynak oda ile ilgili soruya verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Ayrı Bir Ortamda Özel Eğitim Uzmanından Alınacak Kaynak Oda Desteği Konusunda Düşünceler

Yanıtlar	f
(a) İsterim	16
(b) İstemem	7

Tablo 11’de “Özel gereksinimli öğrencinizin ayrı bir ortamda özel eğitim uzmanından alacağı kaynak oda desteği konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusunun yanıtı üç bölüme ayrılmıştır. Katılımcıların 16’sı kaynak oda desteğini isteyecekleri, yedisi istemeyecekleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

3.4.2.1. “Kaynak oda desteğini neden istersiniz/istemezsiniz?” sorusuna ilişkin bulgular

“Kaynak oda desteğini neden istersiniz/istemezsiniz?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.
Kaynak Oda Desteğini İstemeye İlişkin Düşünceler

Yanıtlar	f
(a) Olmalı, çok iyi olur	16
(b) Özel Eğitim Kurumuna gidiyorsa gerek yok	5
(c) Benim açımdan değil ama çocuk açısından iyi olur	1
(d) Diğer	4

Tablo 12’de “Kaynak oda desteğini neden istersiniz/istemezsiniz?” sorusuna verilen yanıtlar ve frekansları görülmektedir. 16 katılımcı kaynak oda desteğinin çok iyi olacağını ve olması gerektiğini bildirirken, katılımcılardan beşi “yetersizliği olan öğrenci, eğer bir özel eğitim kurumuna gidiyorsa kaynak odaya gerek olmayacağı” konusunda görüşlerini bildirmişlerdir. Sadece bir katılımcı soruyu, “Benim açımdan değil ama çocuk açısından iyi olur” şeklinde yanıtlamıştır.

3.4.3. “Ders sırasında meydana gelen sorunların çözümünde yardımcı olmak amacıyla sınıf dışında danışmanlık almanız konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Destek özel eğitim hizmetlerinden özel eğitim danışmanlığı alma konusundaki soruya verilen yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13.
Ders Sırasında Meydana Gelen Sorunların Çözümünde Yardımcı Olmak Amacıyla Sınıf Dışında Danışmanlık Alması Konusundaki Düşünceler

Yanıtlar	f
(a) İsterim	25
(b) İstemem	1

Tablo 13’te katılımcılara “Ders sırasında meydana gelen sorunların çözümünde yardımcı olmak amacıyla sınıf dışında danışmanlık almanız konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya hemen hemen tüm katılımcılar, tabloda da görüldüğü gibi olumlu bakmış ve kendilerine sınıf dışında sağlanabilecek danışmanlık hizmetinden yararlanmak isteyeceklerini belirtmişlerdir.

4.TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, Eskişehir ilindeki özel anaokullarında bulunan eğitimcilerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca yönelik olarak özel anaokullarında çalışan eğitimcilerle yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Eğiticiler, özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasındaki farklılıklardan bahsederken sosyal becerilerin içine dahil edilebilecek içine kapanık olma, yalnız oynamayı tercih etme, sınıftan ve arkadaşlarından kopuk olma gibi özelliklerden söz etmişlerdir. Zihinsel yetersizliği olan çocukların sosyal becerileri öğrenmelerini araştırılan iki çalışmadan birincisinde okul öncesi dönemindeki Down sendromlu ve normal gelişim gösteren çocukların kaynaştırma ortamındaki sosyal iletişim davranışları incelenmiş (Baysal, 1989), diğerinde ise, ana sınıfına yerleştirilen zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin sosyal becerileri yetersizliği olmayan akranlarının sosyal becerileri ile karşılaştırılmıştır (Uysal, 1995). Her iki çalışmada da zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin sosyal becerilerinin akranlarından daha az olduğu bulunmuştur.

Katılımcılar özel gereksinimli öğrenci ile normal gelişim gösteren öğrenci arasındaki benzerlikleri, ikisinin de çocuk olması, ihtiyaçlarının aynı olması, ilgi ve sevilme istemeleri, ayrıca, fiziksel görünüşlerinin benzer olması, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının aynı olması şeklinde ifade etmişlerdir. Eğitimcilerin yanıtları Batu ve Öncül (2005) tarafından sınıfta özel gereksinimli öğrenci bulunan normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleriyle gerçekleştirilen araştırma ile örtüşmektedir. Kendileriyle görüşülen annelerin çoğu özel gereksinimli öğrencinin kendi çocuklarıyla benzerlikleri konusunda özel gereksinimli öğrencinin, kendi çocuklarına benzediğini ifade etmişlerdir. Ancak daha çok fiziksel görünüm hakkında düşüncelerini belirtmişlerdir. Kendi çocuklarının fiziksel görünüşleriyle, özel gereksinimli çocuğun görünümünün aynı olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, Baykoç-Dönmez, Avcı ve Aslan'ın (1998) gerçekleştirdikleri, yetersizliği olan ve olmayan çocuğa sahip anne babaların yetersizliği olan öğrencilere ve kaynaştırmaya ilişkin düşüncelerinin alındığı çalışmada da normal gelişim gösteren çocuğa sahip anne-babaların özel gereksinimli çocukların da normal gelişim gösteren çocuklar gibi olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Eğitici, kaynaştırılması uygun olan öğrenciler hakkında görüşleri sorulduğunda, bazı katılımcılar her öğrencinin kaynaştırılabileceğini, ancak kaynaştırma ortamında bulunacakları sürenin farklı olabileceğini ifade ederken, bazı katılımcılar da eğitilebilir çocukların, davranış problemi olanların ve çevresindekilere zarar vermeyecek çocukların kaynaştırılabileceğini belirtmişlerdir. Alghazo ve Naggar Gaad (2004) da yaptıkları çalışmada öğretmenlerin en çok fiziksel yetersizliği olan öğrencilerin, özgül öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin ve görme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasının uygun olduklarını düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Buna ek olarak, zihin yetersizliği olan, davranışsal bozuklukları olan ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırmada en az tercih edilen öğrenciler olduğunu da saptamışlardır.

Katılımcılardan bazıları okul personelinin ve eğiticinin yeterli bilgiye sahip olmamasını kaynaştırma uygulamasındaki en önemli sorun olarak dile getirmişlerdir. Benzer görüşler alanyazında incelenen pek çok çalışmada da dile getirilmiştir. Öğretmenler özel gereksinimli çocuklar hakkındaki bilgilerinin yetersizliğini vurgulayarak bunu kaynaştırmanın en önemli sorunlarından biri olduğunu ifade etmişlerdir (Lifshitz, Glaubman, & Issawi, 2004; Sadler, 2005; Snyder, 1999).

Katılımcılardan bazıları için ise, kaynaştırma uygulamasındaki en önemli sorun özel gereksinimli öğrencinin arkadaşlarıyla iletişim kuramaması ve bu nedenle arkadaşlarının onları kabullenmemesidir. Bu bulgu Bramston, Bruggerman, ve Pretty (2002) ve Kuhne ve Wiener (2000) tarafından da pekiştirilmektedir. Yazarlar çalışmalarında özel gereksinimli öğrencilerin sınıflarda iyi bir arkadaş çevresi oluşturmada sorunlar yaşadıklarını, bunun nedeni olarak da arkadaşlarıyla yeterli düzeyde iletişim kuramamalarını belirtmektedirler. Bu nedenden dolayı, özel gereksinimli çocukların sınıflarda tercih edilen arkadaş olamadıklarını da eklemektedirler.

Katılımcılar, kaynaştırmanın özel gereksinimli öğrenci açısından önemini, sosyal becerileri ve iletişim becerilerinin gelişimini destekleyen bir uygulama olduğunu ortaya koyarak belirtmişlerdir. Sucuoğlu ve Kargın (2006), kaynaştırmanın olumlu sonuçlarından bahsederken, kaynaştırmanın yararları denince, ilk olarak kaynaştırma öğrencisine olan yararlarının akla geldiğini ifade etmişlerdir. Oysa, bunların yanı sıra kaynaştırma uygulamalarının aynı sınıfta yer alan normal gelişim gösteren öğrenciler

başta olmak üzere, sınıf öğretmenine, kaynaştırma ve normal gelişim gösteren öğrencilerin anne babalarına da birçok yararının olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmada katılımcı eğitimciler, normal gelişim gösteren öğrenci açısından da kaynaştırmanın önemli olduğunu vurgulamışlar ve genellikle uygulamanın olumlu olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu bulguya paralellik gösteren bir bulgu olarak, Batu ve Öncül'ün (2005) gerçekleştirdikleri çalışmada, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal gelişim gösteren çocukların anneleriyle yapılan görüşmelerde, kaynaştırma uygulamasının yararı konusunda annelerin çoğu hem özel gereksinimli öğrenciye hem de normal gelişim gösteren çocuğa yararı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma uygulamasının normal gelişim gösteren çocukların daha insancıl olmalarını sağlayan bir uygulama olduğunu ve normal gelişim gösteren çocuklarla özel gereksinimli öğrenci bir arada olursa paylaşımın olabileceği görüşü saptanmıştır. Odom, Hoyson ve Strain (1985) ise yaptıkları çalışmada, normal gelişim gösteren çocukların özel gereksinimli çocuklarla aynı ortamda olmalarından doğan bir geriliğin olmadığını göstermiş, özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren çocukların eğitimini olumsuz etkilemediklerini belirtmişlerdir. Baykoç-Dönmez ve diğerlerinin (1997) yaptıkları çalışmada ise; hem özel gereksinimli öğrenciye hem de normal gelişim gösteren öğrenciye kaynaştırma uygulamasının yararlı olduğu düşüncesinin savunulduğu görülmektedir. Kaynaştırma uygulamasının yararı, normal gelişim gösteren çocuklar açısından düşünüldüğünde, özel gereksinimli bireyi tanıma ve ona yardımcı olma, sınıfın başarısını etkilemesi, farklı kişilerle iletişim kurma becerisinin artması, paylaşımın olması gibi olumlu düşüncelere rastlanmıştır. Ancak kaynaştırma uygulamasının ne olumlu ne de olumsuz etkisi olmadığını düşünen anne-babaların olduğu görülmüştür. Özel gereksinimli öğrenci açısından ise; normal gelişim gösteren çocuklarla iyi ilişkiler kurabilme, derslerindeki başarısını artırma, başarısının azalması, topluma kolay uyum sağlayabilmesi, kendini yalnız hissetmesi ve kaynaştırma uygulamasının hiçbir etkisinin olmayacağı düşüncelerinin olduğu ortaya konmuştur. Vaughn, Elbaum ve Boardman (2001) yaptıkları çalışmada, kaynaştırma öğrencilerinden akademik becerilerde beklenti düşüken, sosyal becerilerde beklentinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Eğiticiler özel gereksinimli öğrenci ailelerine yönelik, kaynaştırmayla ilgili önemli iki farklı görüş bildirmişlerdir. İlk görüş, özel gereksinimli çocuğun ailesinin çocuğunu kabullenmediği ve bilgi sahibi olmadıkları yönündedir. Diğer bir görüş, kaynaştırma öğrencilerinin ailelerinin duyarlı ve ilgili oldukları ve kaynaştırmadan mutlu oldukları şeklindedir. Batu ve Öncül (2005) ile Baykoç-Dönmez ve arkadaşlarının (1997) yaptıkları çalışmalarda da, benzer bulgulara rastlanmıştır. Özaydın ve Çolak (2011) da yaptıkları çalışmada okulöncesi öğretmenlerinin en büyük sorun olarak ailelerin ilgi göstermemelerine vurgu yapmışlardır.

Katılımcılardan bazıları, normal gelişim gösteren öğrenci ailelerinin özel gereksinimli öğrencinin çocuklarına zarar vereceklerini düşündüklerini ve rahatsızlık duyduklarını dile getirirken, bazıları da ilk başta biraz tepkili davrandıklarını, ancak zamanla kabullendiklerini, bir diğer grup ise ailelerin olumlu bir tutum gösterdiklerini ve öncelikle çocukları için doğru bir tecrübe olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu alanda ailelerle yapılmış bir araştırmada da benzer sonuçlara rastlanmıştır. Batu ve Öncül (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, katılımcı annelerin hafif derecede engelden etkilenen özel gereksinimli öğrencinin kaynaştırma sınıfında olabileceğini düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Baykoç-Dönmez ve arkadaşlarının (1997) yaptığı

çalışmada ise, normal gelişim gösteren çocuğa sahip anne-babalar, kaynaştırma uygulamasında yer alabilecek olan engel gruplarının fiziksel, işitme, görme yetersizliği olan öğrenciler olduğu ortaya konmuştur.

Çalışmaya katılan eğitimcilerin kaynaştırma sırasında destek hizmet amacıyla kendilerine sağlanacak olan sınıf içi yardımı, kaynak oda desteğini ve özel eğitim danışmanlığını sırasıyla tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Batu'nun (2000) araştırmasında da yapılan görüşmeler sırasında görüşmeye katılan öğretmenlerin tercih ettikleri destek hizmet türlerinin farklılık gösterdiği görülmüştür. Ancak görüşleri alınan öğretmenlerin çoğunluğunun özel eğitim danışmanlığını ilk sırada belirttikleri görülmüştür. Baykoç-Dönmez ve arkadaşları da (1997) özel gereksinimli öğrencilere iyi eğitim sağlanabilmesi için normal sınıf öğretmenlerinin özel eğitimcilerden destek almaları ve onlarla iyi bir etkileşim ve işbirliği içinde çalışmalarını gerektiğini vurgulamaktadırlar. Dolayısıyla, araştırmamızda öğretmenlerin son tercihi olan özel eğitim danışmanlığının alanyazında yoğun olarak desteklendiği söylenebilir.

Öğretmenlerin ilk sırada tercih ettikleri sınıf içi yardıma neden olarak gösterdikleri sınıf kalabalıklığı ve sınıflara yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilerin yetersizlik türü ve düzeyi alanyazında incelenen araştırmalarda da öğretmenlerin sınıflarında yardımcı bir personel istemelerine benzer gerekçe olarak gösterilmiştir (Anderson, Klassen ve Georgiou, 2007; Avramidis, Bayliss ve Burden, 2000; Rose, 2001).

Sonuç olarak, bu araştırmaya katılan özel anaokullarında çalışan eğitimcilerin özel gereksinimli çocukların eğitimi ile ilgili kaynaştırma uygulamasına olumlu baktıkları ancak, kendilerini bu uygulamayla ilgili yeterli bulmadıkları görülmüştür. Bununla birlikte katılımcı eğitimcilerin, kaynaştırma uygulamasının hem özel gereksinimli öğrencilere hem de normal gelişim gösteren öğrencilere yararı olduğuna inandıkları saptanmıştır. Araştırmaya katılan eğitimciler başarılı bir kaynaştırma uygulamasında bulunması gereken etmenlerle ilgili Rehberlik Araştırma Merkezlerinin öğrencileri doğru yönlendirmesi ve özel eğitim destek hizmetlerinin önemini vurgulamışlardır. Katılımcılar, özel gereksinimli öğrencisi olması durumunda destek hizmetler ve bilgilendirme çalışmasının kaynaştırma uygulamalarının sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinde önemli rol oynayacağını da ifade etmişlerdir. Bunu yanı sıra, katılımcı eğitimcilerin tamamı kendilerine sağlanacak özel eğitim danışmanlığı hizmetine olumlu bakacaklarını da ifade etmişlerdir. Bütün bu bulgulara ek olarak, çalışmanın katılımcıları özel anaokullarıyla devlet anaokulları arasında fark olarak, özel okullarında daha az sayıda öğrenci olması nedeniyle kaynaştırma öğrencileriyle daha fazla ilgilenme olanağı olduğunu ve özel anaokullarının bu açıdan daha avantajlı konumda olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilerde bulunulabilir. Uygulamaya yönelik önerilerden ilki, kaynaştırma uygulamasının yürütüldüğü okullarda bir özel eğitim danışmanı görevlendirilmesidir. Ayrıca, kaynaştırma uygulamasının yürütüldüğü okullarda öğretmenler, okul yönetimi, okul personeli, normal gelişim gösteren çocuklar, kaynaştırma velileri ve normal gelişim gösteren çocuk anne-babaları kaynaştırma uygulaması hakkında bilgilendirilmelidir. Bunun için de düzenli aralıklarla seminerler, paneller, toplantılar düzenlenebilir. Çalışmanın sonuçlarından yola çıkılarak ileri araştırmalara yönelik olarak özel anaokullarında ve kreşlerde kaynaştırmaya yönelik destek hizmet sağlanması ve bu hizmetlerin etkililiklerinin incelenmesi önerilebilir. Ayrıca, çalışma bulgularından yola

çıkılarak kaynaştırma uygulamalarının gerçekleştiği okullarda birer ya da birkaç okula bir özel eğitim danışmanı görevlendirilmesi önerilebilir. Başka bir öneri olarak, kaynaştırma uygulamasında rol sahibi olan sınıf öğretmenlerini, normal gelişim gösteren öğrencilerini, normal gelişim gösteren öğrencilerin anne-babalarını, okul yönetimlerini, okullarda çalışan personeli kaynaştırma uygulaması için hazırlanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alghazo, E.M., & Naggar Gaad, E.E. (2004). General education teachers in the United Arab Emirates and their acceptance of the inclusion of students with disabilities. *British Journal of Special Education*, 31, 94-99.
- Anderson, C.J.K., Klassen, R.M., & Georgiou, G.K. (2007). Inclusion in Australia: What teachers say they need and what school psychologists can offer. *School Psychology International*, 28(13), 131-147.
- Ataman, A. (1997). Türkiye’de özel eğitime yeni yaklaşımlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 136, 22-23.
- Avramidis, E., Bayliss, P., & Burden, R. (2000). A survey into mainstream teachers’ attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school in one local education authority. *Educational Psychology*, 20, 367-389.
- Balaban, M., Yılmaz, Ö., & Yıldıztaş, Y. (2009). *Okulöncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Barrafato, A. (1998). *Inclusion at the early childhood level: Supports contributing to its success*. Concordia University, Montreal, Quebec, Canada.
- Batu, E. S. (2000). *Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Batu, E.S., Çolak, A., & Odluyurt, S. (2012). *Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Batu, S., & Öncül, N. (2005). Normal gelişim gösteren çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 6(2), 37-55.
- Baykoç-Dönmez, N., Avcı, N., & Aslan, N. (1997). *İlk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin engellilere ve kaynaştırmaya ilişkin bilgi ve görüşleri*. 4.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi’nde sunulan Bildiri. Eskişehir.
- Baysal, E. N. (1989). *Okulöncesi dönemindeki Down sendromlu ve normal gelişim gösteren çocukların entegrasyonunda sosyal iletişim davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bıyıklı L. (1988). Ülkemizde zihinsel özürli çocukların eğitiminde güçlükler. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-2.
- Boer, A., Pijl, S.J., & Minnaert, A. (2011). Regular primary school teachers’ attitudes towards inclusive education: a review of the literature. *International Journal of Inclusive Education*, 15(3), 331-353.
- Bramston, P., Bruggerman, K., & Pretty, G. (2002). Community perspectives and subjective quality of life. *International Journal of Disability, Development and Education*, 49, 385-397.
- Cagran, B., & Schmidt, M. (2011). Attitudes of Şşovene teachers towards the inclusion of pupils with different types of special needs in primary school. *Educational Studies*, 37(2), 171-195.

- Diken, İ.H., & Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihinsel engelli bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 26-34.
- Eripek, S. (2003). *Okulöncesi dönemde özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını No, 756.
- Gözün, Ö., & Yıkılmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 79-88.
- Heward, W.L. (1996). *Exceptional Children: An Introduction to Special Education*, New Jersey: Merrill Publishing Company.
- Hudson, F., Graham, S., & Warner, M. (1986). Mainstreaming: An examination of the attitudes and needs of regular classroom teachers. *Learning Disability Quarterly*, 2, 58-62.
- Kayaoğlu, H. (1999). *Bilgilendirme programının normal sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma ortamındaki işitme engelli çocuklara yönelik tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kroth, R. L., & Edge, D. (1997). *Parent training group strategies: Communication with parents and families of exceptional children. (3. edition)*. New Jersey: Love Publishing Company, USA.
- Kuhne, M., & Wiener, J. (2000). Stability of social status of children with and without learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 23, 64-75.
- Lifshitz, H., Glaubman, R., & Issawi, R. (2004). Attitudes towards inclusion: The case of Israeli and Palestinian regular and special education teachers. *European Journal of Special Educational Needs Education*, 19, 171-190.
- Metin, N., & Çakmak, H. (1998). *İlköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürli çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi*. 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri (ss.128-139). Edirne
- Odom, S.L., Hoyson, M., & Strain, P.S. (1985). Increasing handicapped preschoolers' peer social interactions: Cross-setting and component analysis. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 1, 3-16.
- Özen, A., Ergenekon, Y., Ülke Kürkçüoğlu, B., & Genç, D. (2013). Kaynaştırma öğrencisi olan okulöncesi öğretmenlerinin sınıflarında yaptıkları öğretim uygulamalarının belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 153-166.
- Reisberg, L., & Wolf R. (1986). Developing a consulting program in special education implementation and interventions. *Focus on Exceptional Children*, 19(3), 1-14.
- Rose, R. (2001). Primary school teacher perceptions of the conditions required to include pupils with special educational needs. *Educational Review*, 53, 147-156.
- Sadler, J. (2005). Knowledge, attitudes, and beliefs of the mainstream teachers of children with a preschool diagnosis of speech/language impairment. *Child Language Teaching and Therapy*, 21, 147-163.

- Sargin, N., & Sünbül, M. (2002). Anasınıfında bulunan zihinsel engelli çocuklara yönelik öğretmen tutumlarına ilişkin bir çalışma. *XI. Ulusal Eğitim Kongresi Bildirileri*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Snyder, R.F. (1999). Inclusion: A qualitative study of in-service general education teachers' attitudes and concerns. *Education*, 120, 173-182.
- Sucuoğlu, B., & Kargin, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: Yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Türkoğlu, A. (2005). *109 Soruda öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Uysal A. (1995). *Öğretmen ve okul yöneticilerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Uysal, A. (2003). Kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. *13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri (ss. 121-135)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Varlıer, G. (2004). *Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Vaughn, S., Elbaum, B., & Boardman, A. G. (2001). The social functioning of students with learning disabilities. *Implications for Inclusion Exceptionality*, 9(1), 47-65.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Inclusion is thought to be one of the opportunities for individuals with special needs who are in preschool and school years. Equal opportunities should be provided to children with and without special needs. Regarding this saying, inclusion for children with special needs is being supported with the regulations in Turkey (MEB, 2010).

Early childhood years are known to be the years for structuring the base of the future education years for the children with and without special needs by acquiring necessary skills by modeling their peers, parents and other people in their environments (Kanik, 1993). Individuals acquire the most of their learnings during the first six years of their lives. If needed environments and opportunities are provided and all necessary developmental areas are supported during the first six years, the gap may get larger and larger in the following years. To fill in the gap might be impossible in the following years. The types and quality of the experiences which will be provided to children in the first six years depends on the opportunities that will be provided by their parents.

When the point is the children with special needs, the issue becomes more important. If the child with special needs can be provided with education and training as soon as they are diagnosed, the possible gap between them and their peers who are regularly developing might be in a minimum level (Heward, 1996; Kroth & Edge, 1997). The regulations in Turkey mention that (a) it is compulsory for children with 37-72 months to be placed in pre-schools. Depending on the developmental and individual characteristics, the length of pre-school years might be extended one year more for those children, and (b) children with special needs should be provided with education and training mainly in inclusion settings, but, if needed, early childhood special education classes or schools might be provided for those children as well (MEB, 2009).

The most appropriate times for including children with special needs in regular schools are pre-school years. Since the pre-school programs are being developed for regular children in Turkey, they can easily be modified to be used with children with special needs. Via inclusion implementations, the development of children can be quicker and secondary disabilities might be prevented in children with and without special needs. Besides, children with special needs gain positive mood and many necessary skills when they are together with their normally developing peers in the regular schools (Cagran & Schmidt, 2011; Eripek, 2003). Regarding mentioned importance of inclusion in pre-school years, the present study was conducted.

The purpose of the present study was to examine the opinions of teachers who were working in private preschools about inclusion. Four research questions were addressed depending on the main purpose of the study. These questions were:

1. What are the opinions of teachers regarding children with special needs and special education?
2. What are the opinions of teachers regarding inclusion implementations in pre-school years?
3. What are the opinions of teachers regarding the benefits of inclusion?
4. What are the opinions of teachers regarding the support types for implementing a successful inclusion in their schools?

The study was conducted with 26 volunteer teachers who were working in private pre-schools in Eskisehir during 2009-2010 school year. Participants were either graduated from a college of two years education or a faculty of four years education. 22 of the participants had a student with special needs in their classes, four of them did not have any inclusion experience in their own classes, but they had the experience in the school they were working or they have worked in the past.

Semi-structured interviews were conducted with the participants. 17 questions were prepared depending on the related literature and the opinions of two experts were asked about the questions. Since the experts mentioned that the questions were appropriate but the sequence might be changed, the authors changed the order of the questions as suggested by the experts. The interviews were conducted by the first author.

Data of the study were analyzed descriptively. For conducting the analysis, the audiotaped data were transcribed verbatim. After reading the data again and again, the coding form was prepared. The coding form was evaluated by an expert in special education by coding 1/3 of the interviews and comparing the coded interviews with the first author. During this phase, the answers of the expert and the first author were compared and it was decided to add some codes and delete some other codes from the coding form. After the expert mentioned that the coding form was appropriate after the revisions, the last version of the coding form was developed. By using the last version of the coding form, all interviews were analyzed descriptively.

Results of the study can be grouped under four themes. The themes were;

1. The opinions of teachers regarding the children with special needs and special education
2. The opinions of teachers regarding inclusion in pre-schools
3. The opinions of teachers regarding the benefits of inclusion
4. The opinions of teachers regarding the support types they need during inclusion implementations

The results of the study revealed that, teachers did not have sufficient information about children with special needs. They mentioned that they knew that they need to use individualized education plans for children with special needs. Also they pointed that both groups (children with and without special needs) are similar because they are both children, they eat in the same way, they wanted to be a part of a group, they both do not want to share their toys or other belongings. Teachers mentioned that children with special needs should have some communication skills, toilet skills, social skills and fine motor skills to be independent in the inclusion classes. On the other hand, only nine out of 26 teachers mentioned that all children with special needs should be placed in inclusion environments. Others had some limitations regarding the group to be included in regular classes. Some suggested children with enough learning capacity should be included, some others suggested only children with Down syndrome should be included. Participant teachers also mentioned that they expect the children with special needs gain communication skills, others mentioned children to gain social skills, some others mentioned children to gain sharing skills in the inclusion environments. Especially teachers who had negative thoughts about inclusion mentioned their needs regarding the information about children with special needs.

Results gathered from the study derived some suggestions. One of the most important suggestions is about providing sufficient information about children with special needs and inclusion to the regular education teachers, school administrators, school personnel, parents of children with special needs and normally developing children. Also, providing support services to teachers and children with special needs can be suggested depending on the results of the study.